

KÜLTÜREL MUHİTİN ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Vedat Nuri TURHAN*

Özet : Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesinde 2006–2007 öğretim yılı 2. yarıyılı içerisinde öğrenim gören 1.sınıf öğrencilerini esas alan bu araştırmada, “kültürel muhitlerin akademik başarıya etkisi” çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmanın örnekleme; farklı kültürel muhitlere mensup, toplam 564 kişinin oluşturduğu on yedi grup 1. sınıf öğrencisidir. Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Anket verileri, “Öğrenci Ailelerinin”, “Mezun oldukları Ortaöğretim Kurumlarının”, “Yaşadıkları Muhitin” kültürel durumları; “Öğrencilerin ÖSS’den aldıkları puanlar” ve “Öğrencilerin Yıl Sonu Başarı Ortalamaları” olmak üzere beş başlık altında tasnif edilerek incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel muhit, akademik ortam, plânlı çalışma, genel başarı

I. Giriş

Genel olarak öğrencilerin akademik başarılarının aile, çevre ve okul gibi muhitlerin kültürel yapısı ile ilgili olduğu söylenmektedir. Ancak geniş çaplı araştırmaya dayanmayan bu söylemlerin sonucunda okullarımız, birtakım tartışmalara bağlı olarak; geçmişten bugüne olumlu-olumsuz bakış açılarının merkezi olmayı sürdürmektedir.

Elbette ki bu kültürel muhitler toplum ve ülke geleceği ile yakından ilgilidir. Bu durum afakî tartışmalardan kaçınmayı, konunun öneminden kaynaklanan çok boyutlu araştırmaları ve bu araştırmaların neticesinde elde edilen verilere göre tespit edilen tedbirleri almayı gerektirir.

Dünyadaki gelişme ve olası yapılanmalar göz önünde tutularak, öncelikle, edebî muhitler güçlendirilmelidir. Bu güçlendirme çalışmaları yapılırken de, eğitimin, dünyadaki ekonomik, sosyal, siyasi alanda yaşanan değişikliklere ayak uydurabilmesi sağlanmalıdır. Değişim dalgalarının üzerinde kalabilmemiz, ekonomik güçlerimiz ile kültürel zenginliklerimizi kaynaştırabilmemize bağlıdır. Çağdaş eğitim seviyesini yakalayabilmek için, öğrenci merkezli, inşacı ve öğrenme esaslı eğitim sisteminde başarı basamaklarını daha seri adımlarla tırmanmak zorundayız.

II. Problem

Bu araştırmada öğrencilerin akademik başarıları; “Evlerindeki Kültürel Durum”, “Öğrencilerin Geldikleri Ortaöğretim Kurumlarının Kültürel

---

* Y.Doç.Dr., Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi, Türk Dili ve Edebiyatı. Eğitimi ABD.

Durumu”, ve “Çevredeki Kültürel Durum” ile “Öğrencilerin Yıl Sonu Başarı Ortalamaları” gibi değişkenler ile incelenmeye çalışılmıştır.

III. Yöntem

A. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2006–2007 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi’nin çeşitli Bölüm ve Ana Bilim Dallarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, bu evrenden seçkisiz (randomly) olarak belirlenen 564 öğrenciden oluşmaktadır. Bu öğrenciler; Meslek Lisesi, Yabancı Dil Ağırlıklı Lise ve Düz Lise mezunları başlığı altında toplanmışlardır. Örneklemeye ilişkin bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo.1: Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi 1. Sınıf Öğrencilerinin Geldikleri Ortaöğretim Alanlarına Göre Dağılımı

Lise	f	%
*Meslek lisesi	50	8.86
**Yabancı Dil Ağırlıklı Lise	132	23.41
Düz Lise	382	67.73
Toplam	564	100

*Teknik Lise, Meslek Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi

**Anadolu Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi

Tablo 1 incelendiğinde: Bilgi toplama formlarının uygulandığı öğrenci sayısı 564 olup bu mevcut içinde Meslek Lisesi mezunlarının oranı %8,86, Yabancı Dil Ağırlıklı Lise mezunlarının oranı % 23,41 ve Düz lise mezunlarının oranı ise % 67.73 dür.

1. Evlerin Kültürel Durumu

Öğrencilerin yaşamlarını sürdürdükleri evlerin kültürel durumunu görebilmek amacıyla; bu bölümde kendilerine altı soru yöneltilmiştir. Sorulan sorular ve bu sorulara verilen cevapları gösterir tablolar aşağıdadır.

Tablo.2: Evinize Düzenli Olarak Gazete Girer mi?

Evinize Düzenli Olarak Gazete Girer mi?	f	%
Bir Adet	177	31.38
Birden Fazla	63	11.18
Hiç Alınmaz	324	57.44
Toplam	564	100

Tablo 2 incelendiğinde: Tablo 2’de yöneltilen soruya öğrencilerin %31.38’i bir adet, % 11.18’i birden fazla, %57.44’ü ise hiç almaz cevabını vermişlerdir.

Tablo.3: Evinize Düzenli Olarak Dergi Girer mi?

Evinize Düzenli Olarak Dergi Girer mi?	f	%
Bir Adet	137	24.3
Birden Fazla	35	6.2
Hiç Alınmaz	392	69.5
Toplam	564	100

Tablo 3 incelendiğinde: Tablo 3’te yöneltilen soruya öğrencilerin %24.3’ü bir adet, % 6.2’si birden fazla, %69.5’i ise hiç almaz cevabını vermişlerdir.

Tablo.4: Kitaplığımızdaki kitap sayısı

Kitaplığımızdaki kitap sayısı	f	%
20-50 Arası	275	48.75
50-100 Arası	114	20.21
100-200 Arası	97	17.2
200-500 arası	58	10.29
500 ve Üzeri	20	3.55
Toplam	564	100

Tablo 4 incelendiğinde: Tablo 4’te yöneltilen soruya öğrencilerin % 48.75’ i 20-50 arası, % 20.21’i 50-100 arası, % 17,2’si 100-200 arası, , % 10,29’u 200-500 arası, % 3,55’i ise 500 ve üzeri cevabını vermişlerdir.

Tablo.5: Kitaplığımızdaki kitapların türleri

Kitaplığımızdaki kitapların türleri	f	%
Edebî (Roman, Hikâye, Deneme v.s.)	188	33.33
Felsefî	47	8.33
Tarihî	141	25
Siyasî	70	12.41
Dinî	94	16.7
Ansiklopedik	15	2.65
Kurgu Bilim	5	0.88
Bunların Dışında	4	0.70
Toplam	564	100

Tablo 5 incelendiğinde: Tablo 5'te yöneltilen soruya öğrencilerin % 33,33'ü edebî, % 8,33'ü ise felsefî, % 25'i tarihî, % 12,41'i siyâsî, % 16,7'si dinî, % 2,65'i ansiklopedik, % 0.88'i kurgu bilim ve % 0.70'i ise bunların dışında cevabını vermişlerdir.

Tablo 6: İlgi Alanınıza En Çok Hangi Tür Kitaplar Girerdi?

İlgi Alanınıza En Çok Hangi Tür Kitaplar Girerdi?	f	%
Edebî (Roman, Hikâye, Deneme v.s.)	142	25.18
Felsefî	67	11.88
Tarihî	133	23.58
Siyasî	68	12.057
Dinî	80	14.184
Ansiklopedik	35	6.20
Kurgu Bilim	39	6.91
Toplam	564	99.99

Tablo 6 incelendiğinde: Tablo 6'da yöneltilen soruya öğrencilerin % 25.18'i Edebî (Roman, Hikâye, Deneme v.s.), % 11.88'i Felsefî, % 23.58'i Tarihî, % 12.057'si Siyasî, % 14.184'ü Dinî, % 6.20'si Ansiklopedik, % 6.91'i ise Kurgu Bilim cevabını vermişlerdir

2. Çevredeki kültürel durum

Öğrencilerin yaşamlarını sürdürdükleri çevredeki kültürel durumu görebilmek amacıyla; bu bölümde kendilerine iki soru yöneltilmiştir. Sorulan sorular ve bu sorulara verilen cevapları gösterir tablolar aşağıdadır.

Tablo.7: Evinizin Civarında Kütüphane Var mıydı?

Evinizin Civarında Kütüphane Var mıydı?	f	%
Vardı	263	46.63
Yoktu	301	53.37
Toplam	564	100

Tablo 7 incelendiğinde: Tablo 7'de yöneltilen soruya öğrencilerin % 46.63'ü vardı, % 53.37'si ise yoktu cevabını vermişlerdir.

Tablo.8: Evinizin Civarında Basımevi veya Yayınevi Var mıydı?

Evinizin Civarında Basımevi veya Yayınevi Var mıydı?	f	%
Basımevi Vardı	203	36
Yayınevi Vardı	103	18.27
Her İkisi de Vardı.	34	6.02
Her İkisi de Yoktu	224	39.71
Toplam	564	100

Tablo 8 incelendiğinde: Tablo 8’de yöneltilen soruya öğrencilerin % 36’sı basımevi vardı, % 18.27’si yayınevi vardı, % 6.02’si her ikisi de vardı, % 39.71’i ise her ikisi de yoktu cevabını vermişlerdir.

3. Öğrencilerin geldikleri ortaöğretim kurumlarının kültürel durumu

Öğrencilerin geldikleri ortaöğretim kurumlarının kültürel durumunu görebilmek amacıyla; bu bölümde kendilerine altı soru yöneltilmiştir. Sorulan sorular ve bu sorulara verilen cevapları gösterir tablolar aşağıdadır.

Tablo.9:Lise Kütüphanesi Sürekli Olarak Açık mıydı?

Lise Kütüphanesi Sürekli Olarak Açık mıydı?	f	%
Evet	486	86.17
Hayır	78	13.83
Toplam	564	100

Tablo 9 incelendiğinde: Tablo 9’da yöneltilen soruya öğrencilerin % 86.17’si evet, % 13.83’ü ise hayır cevabını vermişlerdir.

Tablo.10: Okul Kütüphanesinin Sorumlu Bir Görevlisi Var mıydı?

Okul Kütüphanesinin Sorumlu Bir Görevlisi Var mıydı?	f	%
Evet	411	72.87
Hayır	132	23.4
Görevli Olmadığından Kapalıydı	21	3.73
Toplam	564	100

Tablo 10 incelendiğinde: Tablo 10’da yöneltilen soruya öğrencilerin % 72.87’si evet, % 23.4’ü ise hayır ve % 3.73’ü ise görevli olmadığından kapalıydı cevabını vermişlerdir

Tablo 11: Okul Kütüphanesinde Bulunan Mevcut Kitaplar Tüm Branşlar İçin Yeterli miydi?

Okul Kütüphanesinde Bulunan Mevcut Kitaplar Tüm Branşlar İçin Yeterli miydi?	f	%
Evet	203	36
Hayır	361	64
Toplam	564	100

Tablo 11 incelendiğinde: Tablo 11’de yöneltilen soruya öğrencilerin % 36’sı evet, % 64’ü ise hayır cevabını vermişlerdir.

Tablo 12: Okul Kütüphanesinde Hangi Branşla İlgili Kitaplar çoğunluktaydı?

Okul Kütüphanesinde Hangi Branşla İlgili Kitaplar çoğunluktaydı?	f	%
Sosyal	416	73.76
Fen	100	17.73
Yabancı Dil	48	8.51
Toplam	564	100

Tablo 12 incelendiğinde: Tablo 12’de yöneltilen soruya öğrencilerin % 73.76’sı Sosyal, % 17.73’ü Fen, % 8.51’i ise Yabancı Dil cevabını vermişlerdir.

Tablo 13: Okul Kütüphanesinden Her Zaman Yararlanma Olanığınız Var mıydı?

Okul Kütüphanesinden Her Zaman Yararlanma Olanığınız Var mıydı?	f	%
Evet	333	59.05
Hayır	109	19.32
Bazen	122	21.63
Toplam	564	100

Tablo 13 incelendiğinde: Tablo 13’te yöneltilen soruya öğrencilerin % 59.05’i evet, % 19.32’si hayır, % 21.63’ü ise bazen cevabını vermişlerdir.

Tablo 14: Ödevlerinizi Çoğunlukla Evde mi Kütüphanede mi Hazırladınız?

Ödevlerinizi Çoğunlukla Evde mi Kütüphanede mi Hazırladınız?	f	%
Evde	516	91.49
Kütüphanede	48	8.51
Toplam	564	100

Tablo 14 incelendiğinde: Tablo 14’de yöneltilen soruya öğrencilerin % 91.49’u evde, % 8.51’i ise kütüphanede cevabını vermişlerdir.

4. Öğrencilerin öss puan durumları

Tablo.15: Öğrencilerin ÖSS “Sözel” Puanları.

	f	%	f	%	f	%	f	%
ÖSS Puanları	174-179		180- 185		186-190			
Meslek lisesi	28	56	15	30	7	14	50	100
Yabancı Dil Ağırlıklı Lise	168	43.98	137	35.86	77	20.16	382	100
Düz Lise	69	52.28	38	28.78	25	18.94	132	100
Toplam	265	46.98	190	33.69	109	19.33	564	100

Tablo 15 incelendiğinde: Meslek Lisesi mezunlarının % 56’ sı 174-179 arası, % 30’u 180-185 arası ve % 14’ü ise 186-190 arası, Yabancı Dil Ağırlıklı Lise mezunları’nın % 43,98’i 174-179 arası, %35.86’sı 180-185 arası ve % 20.16’sının 186-190 arası, Düz Lise mezunlarının % 52.28’i 174-179 arası, % 28.78’i 180-185 arası ve % 18.94’ü ise 186-190 arası ÖSS puanı almışlardır.

5. Öğrencilerin yıl sonu başarı ortalamaları

Öğrencilerin yıl sonu başarı ortalamaları “Kültürel Muhit İmkânları” göz önünde tutularak incelenmiştir.

Tablo.16: Kültürel Muhit İmkânları Olmasına Rağmen, Ders Alanlarına Göre Başarısız Olan Öğrencilerin Dağılımı

Lise Türü	Alan Bilgisi	Öğretmenlik Formasyon	Genel Kültür	Toplam
Meslek lisesi	23	26	27	76
Yabancı Dil Ağırlıklı Lise	15	18	20	53
Düz Lise	19	22	23	64

Tablo 16 incelendiğinde: Eğitim Fakültelerinin Farklı Bölüm ve Ana Bilim Dallarında eğitimini sürdüren “Kültürel Muhit İmkânları Olan” öğrencilerin 2006-2007 öğretim yılı sonu itibariyle akademik başarıları incelendiğinde; Meslek Lisesi’nden mezun olan öğrencilerin 23’ü Alan Bilgisi derslerinden, 26’sı Öğretmenlik Formasyonu derslerinden, 27’si ise Genel Kültür derslerinden başarısız olmuşlar, Yabancı Dil Ağırlıklı Lise mezunlarından 15’i Alan Bilgisi derslerinden, 18’i Öğretmenlik Formasyonu derslerinden, 20’si ise Genel Kültür derslerinden başarısız olmuşlardır. Düz Lise mezunlarından ise 19 öğrenci Alan Bilgisi derslerinden, 22’si Öğretmenlik Formasyonu derslerinden, 23’ü ise Genel Kültür derslerinden başarısız olmuşlardır.

Tablo.17: Kültürel Muhit İmkânları Olmamasına Rağmen, Ders Alanlarına Göre Başarılı Olan Öğrencilerin Dağılımı

Lise Türü	Alan Bilgisi	Öğretmenlik Formasyon	Genel Kültür	Toplam
Meslek lisesi	8	8	11	27
Yabancı Dil Ağırlıklı Lise	62	35	29	126
Düz Lise	27	18	20	65

Eğitim Fakültelerinin Farklı Bölüm ve Ana Bilim Dallarında eğitimini sürdüren “Kültürel Muhit İmkânları Olmayan” öğrencilerin 2006-2007 öğretim yılı sonu itibariyle akademik başarıları incelendiğinde; Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi; Yabancı Dil Ağırlıklı Lise mezunlarında başarılı öğrenci sayısı 126 iken Düz Lise mezunlarında bu sayı 65, Meslek Lisesi mezunlarında ise 27 olarak gerçekleşmiştir.

IV. Sonuç ve Öneriler

Kültürel muhitlerin, öğrencilerin akademik başarılarına etkisi göz önünde tutularak gerçekleştirilen bu çalışmanın sonuçlarına göre, çoğunlukla öğrencilerin hanelerinin yakın çevreleri, kütüphane veya diğer kitle iletişim araçları gibi eğitimi destekleyici unsurlardan yoksun bulunmaktadır. Hanelerin büyük çoğunluğuna gazete ve dergi alınmamaktadır. Hanelerdeki kitaplıklarda en çok edebî (roman, hikâye, deneme) türden eserlere yer verilmektedir. Ayrıca, halen kütüphanesiz liselerimiz mevcuttur ve kütüphanesi bulunan liselerin önemli bir çoğunluğunda ise görevli yokluğundan kütüphaneler kapalı tutulmaktadır, bazı okul yönetimlerinin ilgisizliği nedeniyle kütüphanelerden her zaman yararlanma imkânı yoktur ve bu nedenle de ödevler çoğunlukla evlerde yapılmaktadır. Lise kütüphanelerinde sayısal olarak sosyal konularla ilişkili bilgi kaynakları çoğunlukta olup, tüm branşlar açısından incelendiğinde, kütüphane donanımları yetersiz durumdadır. Okul kütüphanelerinin, öğretim

süresince hizmete açık tutulması ve donanım yönünden ihtiyaçlara cevap verir bir düzeye eriştirilmeleri yönünde gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Liselerin kültürel muhit imkânlarına sahip olan veya olmayan yabancı dil ağırlıklı lise mezunları, diğer lise mezunlarına oranla derslerde daha başarılıdırlar. Düz lise mezunları daha az başarılı ve aynı şartlarda öğrenim gören meslek lisesi mezunları en az düzeyde başarılıdırlar.

Abstract: In this study, the effects of educational environments on the success of students are examined in terms of several variables. Sample was obtained from freshman student enrolled in College of Education at Atatürk University. Sample consisted of 564 students obtained from 17 different class rooms. A questionnaire created by the author was utilized. In this study, the following variables were examined: “students’ cultural environment at home”, “cultural environment of the secondary school they attended”, “cultural environment in their neighborhood” and “average grade at the university”.

Key Words: Educational environment, academic environment, organized studying, overall success.

Kaynakça

- Bloom, Benjamin (1979), **İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme**. Çev: Dursun Ali Özçelik, MEB Yayınları, Ankara.
- Cüceloğlu, Doğan (1991), **İnsan ve Davranışı**, İstanbul.
- DPT (2001), **Hayat Boyu Eğitim veya Örgün Olamayan Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara.
- Ertürk, Selahattin (1998), **Eğitimde Program Geliştirme**, 10. bs, Meteksan matbaası, Ankara.
- Fidan, Nurettin (1986), **Okulda Öğrenme ve Öğretme**, Ankara.
- Kocatürk, Utkan (1971), **Atatürk’ün Fikir ve Düşünceleri**, Ankara.
- Küçükahmet, Leyla (1986), **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, Ankara.
- Şaşan, Hasan (2002), **Yapılandırıcı Öğrenme**, Yaşadıkça Eğitim Dergisi, Sayı: 49, İstanbul.
- Şişman, Mehmet (2007), **Okul Yönetimi ve Öğretim Liderliği**, Eğitime Bakış Dergisi, Sayı: 8, Ankara
- Tebliğler Dergisi (1982), **Temel Eğitim ve Orta Öğretim Kurumlarında Atatürk İnkılâp ve İlkelerinin Öğretim Esasları Yönergesi**, Milli Eğitim Bakanlığı, 8 Ocak 1982, Ankara.
- Tezcan, Mahmut (1981), **Eğitim Sosyolojisine Giriş**, Ankara.
- Yiğit, Birol (2007), **Okul- Aile- Çevre İlişkisi ve Eğitimdeki Önemi**, Eğitime Bakış Dergisi, Sayı: 8, Ankara